

Съвременните университети изграждат умения за учене през целия живот

Как трябва да се преподава в университета?

материал на Тихомир Тихомиров

48

Тихомир Тихомиров

е Оперативен мениджър за България на CITY College, University of York Europe Campus. University of York е елитен британски университет, който разполага с европейски кампус в Солун, Гърция и предлага бакалавърски и магистърски програми, съвместно с Нов български университет, в София, както и престижната МБА програма в партньорство с University of Strasbourg.

явят на изпит, който са взели с отлична оценка преди няколко години, биха се провалили с гръм и трясък, точно защото са учили, за да запомнят нещо краткосрочно с цел да го „вземат“. Никой съвременен университет не би си позволил да продължава да работи по този модел. Ако се замислите, все още множеството класни стаи в училище или аудитории в университетите са точно с такъв дизайн, който предполага един човек да застане или използвайки лобим жаргонен израз, да се изтъпани пред група хора и да обяснява някакви неща през призмата на своя опит, знания и разбираня по дадена тема. Този модел не работи от доста време. Все повече университети и училища разчупват дизайна на учебните си зали, за да създадат усещане за цялост. Често залите са подредени в „острови“, където студентите да работят в групи или П-образно, за да могат да дискутират дадени теми. За жалост учебните зали и класните стаи са все още в 19-ти век или може би в началото на 20-ти, докато образованието и технологиите вече са в 21-ви. Може би ще се запитате какъв би бил новият или модерен начин на преподаване, ако горното е „остаряло“? Аз не мога да дам точен отговор, но бих могъл да се опитам частично да кажа какви са тенденциите и нововъведенията в тази област.

Преди да започна, бих искал да кажа, че много университети залагат на това да поставят студента в центъра (student-centered approach), както и на учене чрез опит (experiential learning). Това се случва чрез комбинация на няколко подхода. На първо място, съвременните университети и училища залагат на така наречената „обърната класна стая“ (flipped classroom). Това е подход, при който студентите гледат уроци онлайн или четат теорията предварително, за да може по време на лекция да правят по-приятни неща като приложение на наученото, дискусия, решаване на даден казус или някакъв вид учебна игра. Това ни води до друг популярен метод за учене от последните 5-10 години. Това е игровизацията или хубавият английски термин „гемификация“ (gamification). При този подход студентите учат чрез забавни игрови ситуации или симулационни игри в дадена област. Друг аспект на игровизацията е въвеждане на състезателен елемент в процеса на учене под формата на точки или нива на трудност.

оста често се случва да разказвам по какъв начин се преподава в университета, за който работя от 11 години. Хората, които ме питат, не разбират естеството на съвременната академия. В миналото, както и до скоро, по нашите географски ширини, преподаването и посоката на знанието е било еднопосочно, т.е. от един учител или преподавател към група ученици или студенти. Съответно, от тях се е очаквало да научат определени неща и да ги репликират (пресъздават) под формата на усвоени знания по време на изпит. Очевидно този подход не работи, защото много хора с добри дипломи не работят по специалността си. Дори ако сега се

Добрите университети залагат на активно участие, сътрудничество и учене в отбори (team-based learning)

На второ място, добрите университети залагат на активно участие, сътрудничество и учене в отбори (team-based learning). При тези подходи студентите се насърчават да дискутират свободно темите от програмата, както и да взимат активно участие в дебати или решаването на казуси. Към това се прибавя елементът на работа в екип, където групи от двама, трима или повече студенти работят по съвместен проект, презентация или симулационна игра. Тук е важно студентите да добият умения от работа с групи хора, които са със сходни или тотално различни черти на характера. Много често по-мотивираните студенти са разочаровани от по-лежерните, а последните са напрегнати от ентусиазма и мотивацията на първите. Идеята зад това е, че в работна среда, хората не са събрани „по любов“, а са там заради индивидуалните си умения, които биха допринесли за развитие-

то на дадена компания или организация. В такива групови проекти се открояват и развиват комуникационните умения и лидерските качества на много хора, както и умението им да организират времето на всички, за да достигнат до определена цел. За активно участие се използват различни технологични решения, с които преподавателят може да насърчи аудиторията да участва в процеса. Едно мое любимо приложение е Kahoot.

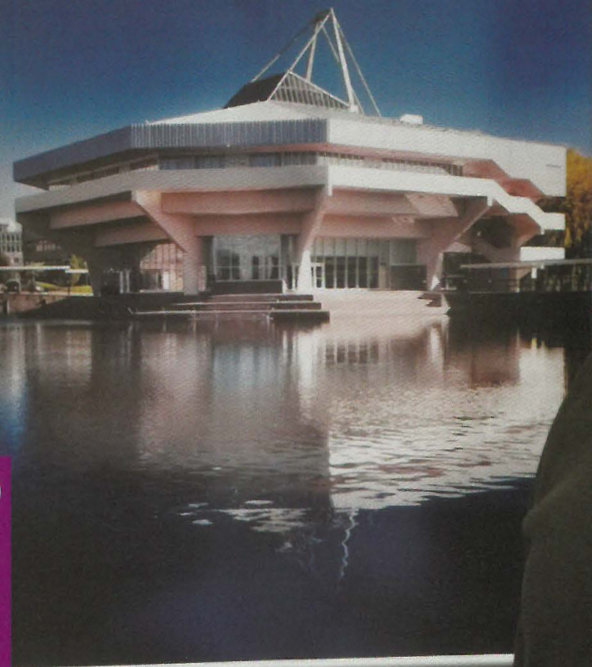
Третият подход, който се използва във висшето образование, а вече се забелязва и преминаването му към гимназиални училища, е обучението, базирано на проекти. При него студентите работят по реални задания от компании в различни индустрии, където те трябва да приложат наученото, да използват критично мислене и да покажат умения за решаване на проблеми (problem-solving skills). Към този подход трябва да се добави персонализираното и адаптивно

A Top 150
University
in the World

UNIVERSITY
of York

**В груповите проекти
се открояват и
развиват
комуникационните
умения и лидерските
качества на много
хора**

Съвременният университет трябва да подготви кадри за професии, които все още не съществуват. Затова старите методи на „зубрене“ или кратко-срочно запомняне на дадена теория, за да се пресъздаде на изпит, не работят. Ако „едно време“ журналистите са учили как да напишат дълга статия за вестник или списание, то днес те трябва да имат умения да компресират най-важната информация за кратко видео в социална мрежа. Ако преди време маркетингът е трябвало да учи как да създаде едноминутна реклама за прайм-тайм по телевизията, то днес трябва да знае какви атрибути и информация да побере само в 5 секунди и то без звук, защото най-често рекламите, които виждаме в YouTube ги прескачае след точно толкова време и често ги гледаме без звук. Това са само два от стотици хиляди примери при различни професии, които технологиите променят и ще продължават да променят. Съвременните университети изграждат умения за учене през целия живот (lifelong learning), защото след по-малко от 5 или 10 години, всеки от нас ще трябва или да се преквалифицира и да се адаптира, или да се превърне в изчезващ вид динозавър. Именно затова преподаването в модерните университети трябва да изгражда умения за нов, променящ се и динамичен свят и аз съм безкрайно щастлив, че работя за университет, който прилага всички гореописани похвати по един или друг начин в програмите си.

учене. При него се обръща внимание на индивидуалните нужди, интереси и темпо на всеки студент. Използва се различен анализ на данни, за да се определи кои студенти и в каква област имат нужда от помощ и подкрепа. В съвременните университети, всеки студент има персонален наставник (tutor).

Всичките тези подходи са залежали дълбоко в обучителния процес на всички модерни университети и аз се радвам, че все повече започват да се забелязват и използват и в България. Това е необходимо, защото светът се променя с невероятна скорост и образованието трябва да води тази промяна, а не да я догонва. Ето например нашумелият изкуствен интелект ChatGPT, който може да пише курсови работи. Много университетски преподаватели остават вътрещени от това, че трябва да променят начина си на преподаване и оценяване на студентите, а всъщност забравят, че технологичният прогрес чудесно се интегрира в учебния процес. Ще дам простичък пример. Преди 10-15 години, всяка курсова работа съдържаше елемент за правопис и граматика. Вече този елемент тотално отсъства от микса на оценяване, защото всеки софтуер за набиране на текст поправя тези грешки автоматично.

Гореописаните подходи са важни и от гледна точка на задържане на вниманието на студентите. За добро или лошо, технологиите променяха времето за концентрация (attention span) при новите поколения. Ако преди 20 години човек е успявал да се концентрира в дадена тема за около 30-40 мин. (обикновено толкова е и продължителността на един учебен час в училище), то днес това време е значително намалено и концентрацията на съвременните студенти е в рамките на едва 2-3 до 5 минути. На децата в начално училище е дори по-кратко. Всичкото това може да се обясни с нуждата от допамин, който получаваме при всяко гледане на клипче в TikTok или кратко видео в Инстаграм и Фейсбук.